

TURİZM EĞİTİMİ ALAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GELECEK BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹

Dr. Öğr. Üyesi Gonca MANAP DAVRAS²

Murad ALİLİ³

ÖZET

Bireylerin yaşam beklentileri, onların ileride nasıl kişiler olacaklarını da ortaya koymaktadır. Bu nedenle gençlerin gelecek yönelimlerini inceleyerek, onların bireysel ve toplumsal beklentilerini saptamak bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Turizm sektörü gibi esnek bir yapıya sahip olan sektörde potansiyel işgücü olarak görülen öğrencilerin gelecek beklentilerini belirlemek amacıyla Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Gastronomi Bölümü öğrencileri üzerinde araştırma yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini Akdeniz Üniversitesi ve Alaaddin Keykubat Üniversitelerinin Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Gastronomi Bölümünde öğretim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin gelecek beklentilerine yönelik algılarını belirlemek amacıyla Kaya (2013) tarafından geliştirilen gelecek beklentileri ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrenciler ekonomik beklentilerle ilgili daha karamsar ifadeler kullanırlarken, yaşamları ve istihdam beklentileri ile ilgili daha umutlu oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü öğrencilerinin Turizm İşletmeciliği bölümü öğrencilerine göre gelecek kaygılarının daha düşük olduğu sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gelecek Beklentisi, Gelecek Beklentileri Ölçeği, Turizm Eğitimi

A RESEARCH ON FUTURE EXPECTATIONS OF UNIVERSITY STUDENTS WHO ARE TOURISM EDUCATION

ABSTRACT

The life expectancy of individuals also reveals how they will be individuals in the future. For this reason, determining the individual and social expectations of young people by examining their future orientation constitutes the main purpose of this study. In order to determine the future expectations of the students who are seen as potential labor force in the sector which has a flexible structure such as tourism sector, the students of Tourism and Hotel Management and Gastronomy Department have been investigated. The sample of the study is composed of university students studying at the Tourism and Hotel Management and Gastronomy Departments of Akdeniz University and Alaaddin Keykubat University. The future expectations scale developed by Kaya (2013) was used in order to determine the perceptions of the students about their future expectations. According to the results, students were more hopeful about their life expectancy and employment prospects when they used more pessimistic expressions about economic expectations. In addition, the students of the Department of Gastronomy and Culinary Arts, according to the students of the Department of Tourism Management, were found to be less concerned about the future.

Keywords: FutureExpectation, FutureExpectationsScale, TourismEducation

¹Makale, II. Ulusal Sosyal Bilimler Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Isparta Meslek Yüksekokulu, goncadavras@isparta.edu.tr

³ Bilim uzmanı, workma16@gmail.com

GİRİŞ

İnsanlar genel olarak hayata karşı sürekli beklenti içindedirler ve bu beklentiler birey daha dünyaya gelmeden önce bireyin ailesi tarafından yapılan planlar ile başlamaktadır. Bireyin gelecek ile ilgili planları genellikle gençlik çağına kadar ailesinin yönlendirmesiyle devam etmektedir. Gençlik çağına gelindiğinde ise birey, ailesinin de yönlendirmelerinin etkisiyle ailesinden bağımsız planlar yapmaya başlamaktadır. Özellikle okuduğu bölüm ile ilgili, gelecekteki kariyer planlamalarıyla ilgili soruları çoğu kez kendine sormaktadır. Birey bu soruları kendine sorarken, okuduğu bölümün gelecekteki potansiyeli, bulunduğu ülkenin ekonomik durumu ve gelir düzeyi, yaşam standardı gibi etkenler bireyin gelecek ile ilgili beklentileri üzerinde belirleyici olur.

Beklenti sözcüğü Türk Dil Kurumu'nda "*Gerçekleşmesi beklenen şey*" ya da "*Bireyin belli şart ve durumların alacağı biçimler veya kendisinden beklenenler konusundaki öngörüsü*" olarak tanımlanmıştır (TDK, 2017). Bir toplumda gençlerin geleceğe ilişkin beklentileri o toplumun gelişim çizgisini ve dinamiğini belirleyen önemli etkenlerdendir. Özellikle endüstri toplumlarında gençler için "gelecek kaygısı" çocukluk yaşlarından başlamaktadır. Nitelikli insan olma çabası sonraki yıllarda da sürüp gitmektedir (Güleri, 1998:56). Üniversitedeki bireylerin gelecek tasarımlarını iyi yapamaması ve beklentilerini gerçekleştirememeleri bireylerin özellikle üniversitenin son yıllarında ve mezun olduktan sonra yoğun bir umutsuzluk duygusu ve stresle baş başa kalmalarına neden olmaktadır. Bu durum gençlerde beklentinin yerini kaygının almasına neden olmaktadır (Çokluk, 2000). Oluşan kaygının temeli bireyin yeteneği ile toplumun bireyden beklentileri arasındaki uyumsuzluğa dayanmaktadır. Bu durum, bireyin kendini gerçekleştirmesini olanaksız kılmaktadır (Tümerdem,2007:33). Kaygı, insanın bütün yaşamı boyunca bazen dürtülenerek yaratıcı ve yapıcı davranışlara dönüşebilirken, bazen de bu tür davranışlarını engelleyip huzursuz eden bir duygu olarak ortaya çıkmaktadır (Öner,1997:1). Kaygı, bireyin hayatının belirli dönemlerinde yaşadığı evrensel bir duygu ve deneyimdir (Deveci vd.2012: 190). Özellikle eğitim gören gençler kendilerinin karmaşık bir geleceğin içinde bulmaktadırlar. Bireylerin gelecek beklentilerinin karşılanamaması durumunda ortaya çıkan gelecek kaygısı sadece bireyi değil toplumları da etkileyecek düzeye gelebilmektedir. Küreselleşme, teknoloji ve toplumsal dinamikler genç bireylerde geleceğe yönelik planlamalarında belirsizliğe yol açtığı ve bunun sonucunda gelecek kaygısının gençlerde geçmişe kıyasla oldukça alt yaş gruplarına indiği görülmektedir (Bandura, 1997). Kaygı çağı olarak da nitelendirilen günümüzde bireylerin kaygısının azalmaktan ziyade giderek arttığı gözlemlenmektedir. Çünkü günümüzdeki hızlı değişimler insanların mevcut değişime entegrasyonunu zorlaştırmaktadır. Bu hızlı değişim içinde kendisini gerçekleştirme, geliştirme, kimliğini keşfetme çabası içinde olan genç bireyler bu süreçte kaygı duygusuyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Toplumun en dinç insan gücü ve verimli kaynağı olan gençlerde kaygıya neden olan çok boyutlu ve karmaşık sorunlar görülmektedir. (Çakmak ve Hevedanlı, 2005:116). Gençlerin gelecek kaygısı ile uzun yıllar bir arada yaşaması istenmeyen bazı olumsuzlukları beraberinde getirmektedir.

Gelecekle ilgili beklentiler genç bireylerin ve toplumların gelecekle ilgili en önemli belirleyicisidir. Adler'e (1994) göre gelecek beklentileri insanların davranışlarına yön verir. Umutlu ve umutsuz bakış açısı gençlerin hedeflere ulaşmak için hedef belirleme ve motivasyonlarını etkileyebilir (Aidan, 2017:1111). İmamoglu ve Güler-Edwards (2007)'a göre geleceğe umutla, iyimser olarak yönelen kişi amaçlarına ulaşmak için daha ısrarcı, daha gayretli ve daha hırslı olacaktır. Öğrencilerin gelecekteki beklentileri, özellikle okuldaki başarılarını ve performanslarını etkilemektedir. Beklentiler, gençlerin yaşamlarını belirlerken, toplumsal yapıyı da değiştirmektedir. Toplumda gençlerin geleceğe yönelik beklentileri o toplumun çizgisini ve dinamiğini belirleyen en önemli etkenlerden biridir (Güleri 1999, 56). Toplumun vazgeçilmez bir parçası kabul edilen, geleceği inşa edecek genç nesilleringelecek beklentisi ile

ilgili inançları hem sosyal değişimleri hem de bu değişimin yönünü belirleyebilir. Bireylerin gelecekteki beklentileri sadece şu an değil, sonraki dönemleri de etkilemektedir (Tuncer, 2011). Tolan'a (1990) göre, gençler toplum için potansiyel bir güçtür, her ne kadar gençlerin beklentileri toplumları etkilese de kendi beklentileri genellikle toplumun beklentileri ile çarpışır. Bu paradoks birbirini besler. Gençlerin geleceğe yönelik beklentileri ve bu konudaki hayallerini yerine getirmeleri, yalnızca psikolojilerini ve memnuniyetlerini yaşamlarından etkilemeyebilir, aynı zamanda sosyal değişimleri ve bu değişimin yönünü de belirleyebilir (Yavuzer, Demir, Meşeci ve Sertelin, 2005).

Çalışmada, meslek yüksekokullarında, çalışma dünyasında ara eleman açığını kapatmak için öğrenim gören öğrencilerin gelecekteki beklentilerinin belirlenmesi ve beklentilerini etkileyen unsurların ortaya konulması amaçlanmaktadır. Alan yazın incelendiğinde turizm alanında gençlerin geleceğe yönelik tutum ve davranışları, beklentileri etkileyen unsurların ortaya konulması ile ilgili oldukça sınırlı sayıda araştırma bulunduğu görülmüştür. Bu çalışmanın literatüre önemli bir katkısı olacaktır.

GELECEK BEKLENTİSİ

Bireylerin arzuları doğrultusunda yaşamayı istediği, hayatın insanları hep ileriye yönelten bir bölümü olan gelecek, beklentilerle doludur. Özellikle toplumda gençlerin geleceğe ilişkin beklentileri toplumun gelişim çizgisini ve dinamiğini belirleyen önemli etkenlerdendir. Çünkü gençlik, toplum için potansiyel bir güçtür (Ehtiyar vd., 2017:258). Bu açıdan fakülte öğrencilerinin geleceğe ilişkin beklentileri dikkate alınmalıdır.

Ulusal ve uluslararası literatürde gelecek beklentisiyle ilgili birtakım çalışmalar olduğu görülmektedir. Tolan (1990) yaptığı bir çalışmada gençlerin geleceğe güvenle bakmasında eğitimin, bilgi ve beceriye sahip olmanın ve ailenin varlıklı olmasının belirleyici faktör olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca gelecek için gençlerin diplomayı güvence olarak görmedikleri de belirlenmiştir.

Güleri (1998), endüstrinin isteklerine göre eğitim gören üniversiteli gençlik ve endüstriyel üretimde yer alan işçi gençlik kent ortamında geleceğe nasıl baktığını incelemek üzere yaptığı çalışmada, 16-24 yaş grubundaki gençler incelenmiştir. Buna göre gençlerin ailevi olanaklarının, eğitim öğretim fırsatlarının yetenek ve beceri düzeylerinin gençliğin gelecek beklentisi üzerinde önemli bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, Üniversite gençliğinin gelecek beklentilerinin daha bağımsız ve iyimser, işçi gençliğinin ise daha bağımlı ve kötümser olduğu sonucu elde edilmiştir. Güleri (1999), gençlerin gelecek beklentisi üzerinde gençlerin aile olanakları, eğitim-öğretim fırsatları ve yetenek ve beceri düzeylerinin önemli rol oynadığı belirlemiştir.

İmamoğlu ve Güler-Edwards (2007) öğrencilerin geleceğe ilişkin yönelimlerini benlik tipine bağlı farklılıklar açısından ele almışlar ve araştırma sonucunda kız öğrencilerin erkeklere kıyasla geleceğe daha kaygılı yaklaşıtları sonucuna varmışlardır. Tuncer (2011) çalışmasında, meslek yüksekokullarında öğrenim gören 430 öğrencilerin gelecek beklentileri değerlendirmiştir. Analizler sonucunda öğrencilerinin gelecek beklentileri ile mezun oldukları ortaöğretim kurumuna, ailenin yaşadığı yer, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, öğrencinin kalmakta olduğu yer ve bölüme göre anlamlı fark olmadığı ancak cinsiyet, kardeş sayısı, ailenin gelir durumu ilişkisinin olduğu ve şehir merkezinde ikamet edenlerin de gelecek beklentilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şimşek (2012), Güneydoğu Anadolu bölgesindeki 1106 lise öğrencilerinin çeşitli boyutlarda gelecek beklentilerini incelemiştir. Araştırmanın bulguları, Güneydoğu Anadolu bölgesindeki lise öğrencilerinin, kişisel ve mesleki gelecek, eğitsel gelecek, ekonomik gelecek ve sosyal gelecek boyutlarındaki beklentilerinin genel olarak ortanın üstü düzeyde olduğunu

göstermiştir. Araştırmaya göre, bölgedeki lise öğrencilerinin en çok tercih ettikleri mesleklerin başında öğretmenlik ve tıp doktorluğu gelmektedir. Lise öğrencilerinin gelecek beklentileri cinsiyete, okudukları lise türüne, akademik not ortalamalarına, anne eğitim düzeyine, baba mesleğine, aile gelir düzeyine, kardeş sayısına, okul öncesi eğitimi alma durumuna ve evde konuşulan dile göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilirken, okulun bulunduğu şehire, sınıf düzeyine, disiplin cezası alma durumu ve okulu bırakma eğilimine göre anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Şanlı ve Saraçlı (2015) yapmış olduğu çalışmaya göre öğrencilerin gelecek beklentilerinin yüksek olmasında anne babalarının birbirleri ile olan iletişimleri, bireyin yetiştirme tarzı ve aldığı eğitime bağlı olarak kendisine verilen işi en iyi şekilde gerçekleştirme bilinci, sosyallik bakımından arkadaş çevresiyle geçirdiği zamanı etkin olarak kullanması ve üniversitede edindiği mesleki tecrübenin iş hayatında yeterli olacağını düşünmesinin önemli olduğu söylenebilir. Özellikle öğrencilerin gelecek beklentilerinin yetenek ve beceri düzeylerinin önemli etkiye sahip olduğunu vurgulamıştır.

Koçak ve Çepni (2017) üniversite öğrencilerinin çalışma hayatına dair beklentilerinin değerlendirilmesi sonucuna bakıldığında öğrencilerin genel anlamda iş hayatına dair beklentilerinin ortalaması yüksek olarak saptanmıştır. Bölüm değişkenin de farklılığı ön plana çıkmaktadır. Bu göstermektedir ki bölümlere göre değişen iş imkanları öğrencilerin beklentilerini etkilemektedir.

Akbaşlı vd. (2017) ön lisans öğrencilerinin gelecek beklentileri ile akademik motivasyonları arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymaktır. Öğrencilerin gelecek beklentileri ve akademik motivasyonları cinsiyet, bölüm, sınıf, öğretim türü, akademik başarı algısı, anne eğitim durumu ile aile geliri değişkenlerine göre incelenmiş ve gelecek beklentileri ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, aile gelir düzeyi ve algılanan başarı düzeyi arttıkça gelecek beklentilerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tekin ve Akgemci (2018) yapmış olduğu çalışmada cinsiyete, sınıfa, öğretim durumuna, mezun olunan liseye göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Ayrıca ailesi en az gelire sahip grubun en az beklentiye sahip grup olduğu, küçük yerleşim alanlarında yaşayan öğrencilerin, büyük yerleşim alanlarında yaşayan öğrencilere göre gelecekte beklentilerinin daha yüksek olduğu ortaya koyulmuştur. Öğrencilerin kardeş sayıları arttıkça genel olarak gelecek beklentilerinin arttığı yine çalışma sonucu elde edilen istatistik bulgular arasındadır. Üzüm ve Uçkun (2015), öğrencilerin kariyer planını etkileyen faktörlerin kariyer geleceği beklentileri ile ilişkisini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada cinsiyet ve öğrenim görülen alanda çalışma düşüncesi ile kariyer geleceği beklentileri arasında ilişki olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın temel amacı üniversitelerin Turizm İşletmeciliği ile Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümlerinde lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin, gelecek beklentilerinin ortaya konulmasıdır. Ayrıca beklenti boyutlarını etkileyen demografik yapıların neler olduğu incelenecektir. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin gelecekte beklentileri ile cinsiyeti, yaşı, sınıfı, okuduğu bölüm, üniversiteye başlamadan önce yaşadığı yer, ebeveynlerinin eğitim durumu, öğrencilerin kaldığı yer, aylık harcama miktarı gibi değişkenlerle karşılaştırılarak anlamlı bir farkın olup olmadığı araştırılmıştır. Öğrencilerin gelecek hakkında bir beklenti içinde mi yoksa daha çok gelecek kaygısı mı yaşıyorlar sorusuna cevap aranmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada, Turizm İşletmeciliği ile Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümü öğrencilerinin gelecek beklentileri ile ilgili algılarının ölçülmesi için anket tekniğinden faydalanılmıştır. Anket formu Kaya (2013) çalışmasından faydalanılarak hazırlanmıştır. Anket iki bölümden oluşmuştur. İlk bölümde katılımcıların kişisel özellikleri ile ilgili 12 ifade yer almaktadır. İkinci bölümde ise katılımcıların geleceğe yönelik algılarının belirlenmesi amacıyla 23 ifade yer almaktadır. İkinci bölümde yer alan ifadeler toplam dereceleme ölçeği (5'li Likert) ile kişisel özelliklerine yönelik ifadelerin bir kısmı açık uçlu, bir kısmı da kapalı uçlu olarak sorulmuştur. Anketin içerik ve anlaşılabilirlik açısından uygunluğu uzman görüşü alınarak ve pilot çalışma yapılarak kontrol edilmiştir.

Çalışmanın evrenini, Akdeniz Üniversitesi ve Alaaddin Keykubat Üniversitelerinin Turizm İşletmeciliği ve Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri 2016- 2017 güz döneminde elde edilmiştir. Bu üniversitelerin seçilmesinin nedeni Türkiye'nin en gözde turizm merkezlerinden biri olan Antalya ve Alanya bölgesinde bulunmaları ve bu üniversitelerde okuyan öğrencilerin sektöre daha yakın olmalarıdır.

Araştırmada zaman ve maliyet gibi hususlar dikkate alınarak, evrenin tamamı yerine örneklem alınma yoluna gidilmiştir. Tesadüfi olmayan yöntemlerden kolayda örneklem yöntemi tercih edilmiştir. 450 anket verilmiş bu anketlerden bazı eksik ve hatalı kodlamalardan dolayı 400 anket geçerli kabul edilerek değerlendirmeye alınmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin oldukları cevaplar doğrultusunda elde edilen veriler SPSS 17.0 paket programına girilmiştir. Araştırmanın statiksel analizlerine başlamadan önce güvenilirliği (Cronbach Alfa) test edilmiştir. Elde edilen verilerin analizlerinde; katılımcıların demografik dağılımlarının belirlenmesi için frekans analizi, algılarını belirlenmesine yönelik her bir ifadeye ait ortalamalar ve ölçeğe ilişkin faktör analizi yapılmış ve her bir faktöre ilişkin faktör yükleri ve güvenilirlik katsayıları (Cronbach's Alpha) belirlenmiştir. Son olarak elde edilen faktör boyutları ile katılımcıların demografik özellikleri arasındaki farklılıkları belirmemeye yönelik t- testi ve OneWayAnova analizlerinden faydalanılmıştır.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Öğrencilere ait demografik bulgular ile ilgili sorular; yaş, cinsiyet, okumakta olduğu bölüm, ailelerinin yaşamış olduğu yerleri, anne ve babalarının eğitim düzeyleri ile ilgili bilgileri içermektedir. Bu sorulara ilişkin bulguların frekans dağılımı analiz edilmiş ve yüzdesel dağılımları Tablo 1.'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilere İlişkin Demografik Bulguların Sayısal ve Yüzdesele Dağılımı

Cinsiyet	N	%	Bölüm	N	%
Kadın	188	47,0	Turizm İşletmeciliği	368	92,0
Erkek	212	53,0	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	32	6,8
Toplam	400	100,0	Toplam	400	100,0
Annenin Eğitim Düzeyi	N	%	Babanın Eğitim Düzeyi	N	%
Okumamış	19	4,5	Okumamış	6	1,3
İlköğretim	212	53,0	İlköğretim	160	40,0
Lise	105	26,3	Lise	145	36,3
Üniversite	61	15,3	Üniversite	79	19,8
Lisansüstü	3	,8	Lisansüstü	10	2,5
Toplam	400	100	Toplam	400	100
Yerleşim Yeri	N	%	Yaş	N	%
Köy	12	3,0	18-21	190	47,5
İlçe/ Kasaba	108	27,0	22-24	182	45,5
İl	280	70,0	25 +	28	7,0
Toplam	400	100	Toplam	400	100

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin %53'ünün erkek, %47'sinin kadın olduğu ve büyük çoğunluğunun %93 ile 18-24 yaş arasında olduğu görülmektedir. Ayrıca yine ankete katılan öğrencilerin %92'si Turizm İşletmeciliği bölümü öğrencisi iken %70'inin şehir merkezinde yaşamakta olduğu belirlenmiştir. Anne ve babaları ile ilgili bilgilere bakıldığında öğrencilerin annelerinin %53'ünün ve babalarının %40'ının ilköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Düşüncelerine İlişkin Bilgilerin Sayısal ve Yüzdesele Dağılımı

Bölümünüzü isteyerek mi tercih ettiniz?	N	%	İş Deneyiminiz var mı?	N	%
Evet	287	71,8	Evet	341	85,3
Hayır	111	27,8	Hayır	58	14,5
Toplam	400	100	Toplam	400	100
Üniversite Eğitimi Yeterli mi?	N	%	Sınıf	N	%
Evet	77	19,3	1.Sınıf	114	28,5
Hayır	125	31,3	2.Sınıf	123	30,8
Kararsızım	196	49,0	3.Sınıf	123	30,8
			4.Sınıf	40	10,0
Toplam	400	100	Toplam	400	100
Avantajlarınız	N	%	İş bulamazsanız ne yapacaksınız?	N	%
Yabancı dil biliyorum.	128	32,0	Askere gitmek	63	15,8
Yurtdışı deneyimim var	40	10,0	Yüksek lisans yapmak	113	28,3
Mesleğimle ilgili kurslara katıldım	40	10,0	Sınavlara hazırlanmak	46	11,5
Staj yaptım	101	25,3	Kurslara katılmak	33	8,3
Diğer	164	41,0	Kendi işimi kurmak	86	21,5
			Diğer	59	14,8
Toplam	400	100	Toplam	400	100
Mezuniyet sonrası iş imkanları yeterli mi?	N	%	Akademik Başarı Düzeyiniz	N	%
Evet	293	73,0	Çok iyi	33	8,3
Hayır	107	26,8	İyi	142	35,5
			Orta	204	51,0
			Kötü	16	4,0
			Çok Kötü	5	1,3
Toplam	400	100	Toplam	400	100

Tablo 2'de öğrencilerin düşüncelerine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Bulgulara göre, öğrencilerin %61,6'sının 2. ve 3.Sınıf öğrencisi olduğu; %51'inin akademik başarı düzeyinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Okudukları bölümü %71,8'inin isteyerek tercih ettiği, %85,3'ünün iş deneyimine sahip olduğu ortaya konmaktadır. %32'si en önemli avantajlarının

yabancı dil bilmeleri olduğunu, %19'u üniversitede almış olduğu eğitimi yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir ve %73'ü mezuniyet sonrası iş bulabileceğini düşünmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Gelecek Beklentilerine Yönelik Oluşturulan İfadelere Ait Tanımlayıcı İstatistikler

İfadeler	n	Ort*
Ekonominin daha iyi olacağına inanıyorum.	400	2,72
Eğitim aldığım alanla ilgili çalışmak istiyorum.	400	3,45
Bütçe açığının azalacağına inanıyorum.	400	2,69
İyi bir iş bulabileceğime inanıyorum.	400	3,41
Ekonominin hızlı bir şekilde büyüyeceğine inanıyorum.	400	2,67
İşsiz kalacağımı düşünmüyorum.	400	3,42
Enflasyonun düşeceğine inanıyorum.	400	2,60
Aldığım eğitimi yeterli görmeyip bir üst eğitime devam etmek istiyorum.	400	3,39
İşsizliğin giderek azalacağına inanıyorum.	400	2,40
Mezun olduğumda hemen iş bulabileceğime inanıyorum.	400	3,15
Milli gelirin artacağına inanıyorum.	400	2,54
Yapacağım işten zevk alacağıma inanıyorum.	400	3,63
Yapacağım işin bana lüks bir hayat sunacağına inanıyorum.	400	3,21
Yakın zamanda ekonomik krizin olmayacağına inanıyorum.	400	2,64
Aldığım eğitimle iş hayatında başarılı olabileceğimi düşünüyorum.	400	3,15
Ekonomik sıkıntıların yaşamayacağına inanıyorum.	400	2,58
Rahat bir yaşamım olacağına inanıyorum.	400	3,33
İş sahalarının artacağına inanıyorum	400	2,99
Gelecekte istediğim şeyleri elde edeceğimi düşünüyorum.	400	3,61
Kamu kadrosunda bir işte çalışmak istiyorum.	400	2,89
Kendi bölümümden mezun olanların iş bulmakta zorlandığını görüyorum.	400	3,36
Gelecekte işsizlik sorununun olmayacağına inanıyorum.	400	2,31
Aldığım eğitimin yeterli olduğunu düşünüyorum.	400	2,82
Genel Ortalama	400	3,01

*1= Kesinlikle Katılmıyorum ... 3= Orta Düzeyde Katılıyorum.. 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 3'de ölçekte yer alan ve öğrencilerin gelecek beklenti düzeylerini belirlemeye yönelik her bir ifadenin ortalaması ile genel gelecek beklenti düzeyinin ortalaması bulunmuştur. Bu sonuçlara göre geleceğe yönelik öğrencilerin beklentilerine ait ifadelerin en yüksek ortalamaları sırasıyla; “Yapacağım işten zevk alacağıma inanıyorum.”(3,63), “Gelecekte istediğim şeyleri elde edeceğimi düşünüyorum.” (3,61) ve “Eğitim aldığım alanla ilgili çalışmak istiyorum.” (3,45) ifadelerinde görülmektedir. Diğer yandan en düşük ortalamalar ise sırasıyla; “Gelecekte işsizlik sorununun olmayacağına inanıyorum.” (2,31), “İşsizliğin giderek azalacağına inanıyorum.” (2,40) ve “Milli gelirin artacağına inanıyorum.” (2,54) ifadelerinde görülmüştür. Diğer taraftan öğrencilerin gelecek beklentilerine ait genel ortalamanın 3,01 olduğu tespit edilmiştir. Bu değer öğrencilerin genel gelecek beklenti düzeylerinin iyi sayılabilecek bir düzeyde olduğunu göstermektedir.

Daha sonra öğrencilerin gelecek beklentilerini etkileyen faktörlerin boyutlu yapısını tespit etmek amacıyla açıklayıcı faktör analizinden faydalanılmış ve sonuçlar Tablo 4'de verilmiştir. İlk olarak, verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını test etmek için KMO (Kaiser Meyer Olkin) analizinden faydalanılmış ve oran 0,885 bulunmuştur. Bu oran örneklem sayısının yeterliliğini göstermektedir. Faktör analizinin ön şartlarından olan değişkenler arasındaki ilişkinin varlığı Bartlett Küresellik Testi sonucunda gösterilmiştir (p = 0,000). Ankette öğrencilerin gelecek beklentilerinin düzeylerini ölçmek için kullanılan 23 önerme faktör analizine dâhil edilmiştir. Eşkökenliliği (communality) 0,5'in altında olan 3 ifadenin elenmesi sonucu toplam varyansın % 50,56'sını açıklayan ve özdeğeri 1'in üstünde olan 3 faktör elde edilmiştir. Elde edilen bu faktörler “Ekonomik Beklentiler”, “Yaşam ve İstihdam” ve “Eğitim” olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Gelecek Beklentilerine Yönelik Faktör Analizi

Boyutlar	Faktör	Ortalama	Açıklanan Varyans %	Özdeğer	Güvenilirlik
Faktör 1: Ekonomik beklentiler		2,57	24,74	6,15	,891
Milli gelirin artacağına inanıyorum.	,817				
Ekonominin hızlı bir şekilde büyüyeceğine inanıyorum.	,806				
İşsizlik giderek azalacağına inanıyorum.	,777				
Gelecekte işsizlik sorununun olmayacağına inanıyorum.	,758				
Enflasyonun düşeceğine inanıyorum.	,730				
Ekonomik sıkıntıların yaşanmayacağına inanıyorum.	,697				
Bütçe açığının azalacağına inanıyorum.	,678				
Ekonominin daha iyi olacağına inanıyorum	,586				
Yakın zamanda ekonomik kriz olmayacağına inanıyorum.	,551				
Faktör 2: Yaşam ve istihdam		3,41	19,0	2,61	,827
Yapacağım işten zevk alacağıma inanıyorum.	,737				
Yapacağım işin bana lüks bir hayat sunacağına inanıyorum.	,721				
İyi bir iş bulabileceğime inanıyorum.	,677				
Gelecekte istediğim şeyleri elde edeceğimi düşünüyorum.	,660				
Rahat bir yaşamım olacağına inanıyorum.	,650				
Eğitim aldığım alanla ilgili çalışmak istiyorum.	,620				
İşsiz kalacağımı düşünmüyorum,	,616				
Aldığım eğitimle iş hayatında başarılı olabileceğimi düşünüyorum.	,550				
Faktör 3: Eğitim		3,21	6,75	1,34	,281
Kendi bölümümden mezun olanların iş bulmakta zorlandığını görüyorum.	,676				
Kamu kadrosunda bir işte çalışmak istiyorum.	,660				
Aldığım eğitimi yeterli görmeyip bir üst eğitime devam etmek istiyorum.	,489				

KMO =,885Bartlett's Küresellik Testi=2547.638(p<0,01) Toplam Varyans açıklama: %50,56

Çalışmada elde edilen faktörlere güvenilirlik analizi uygulanmış ve her faktör için genel güvenilirlik değeri (Cronbach Alpha Katsayısı) bulunmuştur (Ekonomik Beklentiler için 0,891 – Yaşam ve İstihdam için 0,827 – Eğitimin için 0,281). Eğitimin boyutunun güvenilirliği sağlanmadığı için bu aşamadan sonraki analizlerde değerlendirmeye alınmamıştır. Son olarak elde edilen her bir faktörün ortalamaları alınmıştır. Ekonomik beklentiler faktörünün ortalaması 2,57, yaşam ve istihdam faktörünün ortalaması 3,41, eğitimin faktörünün ortalaması 3,21 olarak tespit edilmiştir. Bu verilere göre, ele alınan örneklem kapsamında yaşam ve istihdam boyutu en fazla, ekonomik beklentiler boyutu ise en az düzeyde beklenti duyulan faktör olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmanın Hipotez Testleri

Hipotez 1: Gelecek beklentilerine etki eden faktör boyutları öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyetleri ile gelecek beklentilerine etki eden boyutlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını karşılaştırmak amacıyla t-testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Gelecek Beklentilerine Yönelik Tutumlarının Cinsiyete Göre Farklılığı

Boyutlar	Erkek		Kadın		t	p
	Ort.	S.S	Ort.	S.S		
Ekonomik Beklentiler	2,61	,9476	2,53	,7343	1,000	,318
Yaşam ve İstihdam	3,46	,7647	3,35	,7200	1,142	,150

Tablo 5 incelendiğinde boyutlarda (ekonomik beklentiler ($p=,318>,0,05$) ve yaşam ve istihdam ($p=,150>,0,05$)) istatistiki açıdan anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla H 1 hipotezi reddedilmiştir.

Hipotez 2: Gelecek beklentilerine etki eden faktör boyutları öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümü isteyerek tercih etme durumlarına göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümü isteyerek tercih etme durumları ile gelecek beklentilerine etki eden boyutlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını karşılaştırmak amacıyla t-testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Gelecek Beklentilerine Yönelik Tutumlarının Bölümü İsteyerek Tercih Etmelerine Göre Farklılığı

Boyutlar	İsteyerek		İstemeden		t	p
	Ort.	S.S	Ort.	S.S		
Ekonomik Beklentiler	2,58	,8421	2,51	,8791	,693	,489
Yaşam ve İstihdam	3,54	,6988	3,06	,7626	5,701	,000*

* $p<0,01$; ** $p<0,05$

Tablo 6 incelendiğinde yaşam ve istihdam ($p=,000<0,01$) boyutunda istatistikî açıdan anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Ancak ekonomik beklentilerin etkisi ($p=,489>,0,05$) boyutunda istatistikî açıdan anlamlı farklılık görülmektedir. Bu durumda boyutlarda kısmen anlamlı farklılık görüldüğü söylenebilir. Bu sonuca göre, bölümünü isteyerek tercih eden öğrencilerin yaşam ve istihdama yönelik beklentileri, bölümlerini istemeden tercih eden öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Sonuç olarak H2 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

Hipotez 3: Gelecek beklentilerine etki eden faktör boyutları öğrencilerin sahip olduğu iş deneyimlerine göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin sahip oldukları iş deneyimleri ile gelecek beklentilerine etki eden boyutlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını karşılaştırmak amacıyla t-testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Gelecek Beklentilerine Yönelik Tutumlarının Sahip Oldukları İş Deneyimlerine Göre Farklılığı

Boyutlar	Deneyimli		Deneyimsiz		t	p
	Ort.	S.S	Ort.	S.S		
Ekonomik Beklentiler	2,53	,860	2,73	,766	1,525	,102
Yaşam ve İstihdam	3,41	,775	3,38	,547	,270	,731

Tablo 7 incelendiğinde tüm boyutlarda (Ekonomik beklentiler ($p=,102>,0,05$), yaşam ve istihdam ($p=,731>,0,05$)) istatistikî açıdan anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla H 3 hipotezi reddedilmiştir.

Hipotez 4: Öğrencilerin Gelecek Beklentilerine Yönelik faktör boyutları okumakta oldukları bölümlerine göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm ile gelecek beklentilerine etki eden boyutlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını karşılaştırmak amacıyla t-testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Gelecek Beklentilerine Yönelik Faktör Boyutları Okumakta Oldukları Bölümlerine Göre Farklılığı

Boyutlar	Turizm İşletmeciliği		Gastronomi ve Mutfak Sanatları Aşçılık		t	p
	Ort.	S. S	Ort.	S. S		
Ekonomik Beklentiler	2,57	,834	2,55	1,013	,093	,926
Yaşam ve İstihdam	3,39	,739	3,71	,727	2,221	,027*

* $p<,0,05$

Tablo 8 incelendiğinde ekonomik beklentiler ($p=,926>,0,05$) boyutunun anlamsız, yaşam ve istihdam beklentileri ($p=,027<,0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre yaşam ve istihdam beklentileri boyutunda turizm İşletmeciliği bölümü öğrencilerinin gastronomi ve mutfak sanatları bölümü öğrencilerine nazaran gelecek beklentileri daha düşük olduğu söylenebilir. Sonuç olarak H4 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

Hipotez 5: Öğrencilerin Gelecek Beklentilerine Yönelik faktör boyutları öğrencilerin aldıkları eğitimi yeterli görme durumlarına göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin aldıkları eğitimi yeterli görme durumları ile gelecek beklentilerine etki eden boyutlar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını karşılaştırmak amacıyla One Way Anova analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Faktör Boyutlarının Öğrencilerin Üniversite Eğitimini Yeterli Bulma Durumlarına Göre Farklılığı

Boyutlar	Yeterli		Kararsızım		Yetersiz		F	p
	Ort.	S. S	Ort.	S. S	Ort.	S. S		
Ekonomik Beklentiler	2,83	,816	2,66	,783	2,25	,897	16,774	,000*
Yaşam ve İstihdam	3,86	,651	3,40	,688	3,12	,746	24,499	,000*

* $p<,0,01$

Tablo 9 incelendiğinde ekonomik beklentiler ($p=,926>,0,05$) ve yaşam ve istihdam beklentileri ($p=,027<,0,05$) boyutlarının anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu sonuca göre, eğitim düzeyini yeterli bulanların gelecek kaygıları düşük olduğu söylenebilir. Sonuç olarak H4 hipotezi kabul edilmiştir.

Sonuç

Toplumların değişim ve ilerlemesinde rol oynayan gençlerin gelecek için beklentileri ve bu beklentilerine yönelik umutları, hem bireylerin yaşamlarından memnuniyetlerini etkilemekte hem de toplumun kalkınmasında çok önemli bir yapı taşı oluşturmaktadır. Bireylerin yaşamdan beklentileri onların gelecekte nasıl bireyler olacaklarının da bir göstergesidir (Yavuzer vd., 2005: 94). Bu nedenle gelecek nesillerin beklentileri, gelecekle ilgili düşünceleri önem arz etmektedir.

Gelecek nesilleri oluşturan öğrenciler üniversiteye giriş öncesi başlamak üzere üniversite sürecinde ve sonrasında gelecek kaygısı artarak devam etmektedir (Ergün vd. 2016) Öğrencilerin üniversiteyi bitirmeleri, iş ya da işsizlik hayatının başlangıcı anlamına gelmektedir. İş seçimi, gerçek hayatta rolünü almasına yönelik planlar, yaşadığı arkadaşlıklar, iş bulamama korkusu ve çeşitli sorumluluklar kişide kaygıyı oluşturan etmenlerden bazıları olarak görülmektedir (Çakmak ve Hevedanlı, 2005:116).

Bu çalışma, turizm sektörüne istihdam yaratan üniversite bölümlerinden Turizm İşletmeciliği ve Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümlerinde okumakta olan öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Tüm dünyada değişimini ve gelişimi sürdüren turizm sektörü, ülkemizde de ilgi gören sektörlerden biridir. Bu sektörün geleceğinde rol oynayacağı düşünülen gençlerin gelecek beklentilerinin bilinmesi toplum için olduğu kadar sektör içinde önem arz etmektedir. Ayrıca beklentilerin bilinmesi sonucu beklentilerin yeni planlarla desteklenmesi, kişilerin gelecekteki mesleklerine yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerini de hızlandıracaktır (Özçakmak ve Köroğlu, 2015: 51; Davras ve Bulgan, 2012:230).

Araştırma kapsamında öğrencilerin gelecek beklentileri üzerinde etkili olma olasılığı bulunan cinsiyet, sınıf, mezun olunan orta öğretim kurumu, ailenin yaşadığı yerleşim türü, yaş, ailenin gelir durumu, anne-baba eğitim durumu, öğrencilerin kalmakta olduğu yer ve bölümüne göre karşılaştırmalar yapılmıştır. Elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir;

- Araştırmaya katılan öğrencilerin gelecek beklentileri ile ilgili beklenti düzeylerinin yüksek olmadığı görülmektedir. Ekonomik beklentilerle ilgili daha karamsar ifadeler kullanırlarken, yaşamları ve istihdam beklentileri ile ilgili daha umutlu oldukları belirlenmiştir.

- İş deneyimini olup olmasının veya cinsiyetin beklenti boyutları üzerinde bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

- Bölümlerini isteyerek tercih eden öğrencilerin yaşam ve istihdama yönelik beklentilerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni istediği bölümü tercih eden öğrenciler geleceğe daha güvenle ve umutla bakmaktadır. Bölüm tercihleri yapılırken doğru ve bilinçli hareket etmek gençlerin geleceklerini ve umutlarını etkileyen önemli bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle öğrencileri üniversite öncesi yönlendirenlerin daha bilinçli olması gerekmektedir.

- Öğrencilerin okudukları bölüme göre bakıldığında yaşam ve istihdam beklentisi boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü öğrencilerinin Turizm İşletmeciliği bölümü öğrencilerine göre gelecek kaygılarının daha düşük olduğu görülmektedir. Bu da son yıllarda yükselen bir öneme sahip olan Gastronomi ve mutfak sanatları bölümlerinin doluluk oranlarını açıklamaktadır. Özellikle bu alandaki istihdam ihtiyacı gençlerin beklentilerini yükseltmektedir.

- Üniversitede öğrenim gördükleri bölümde verilen eğitimi yeterli bulanların gelecek kaygıları düşük çıkmaktadır. Eğitim geleceğe daha umutla bakmaya neden olmaktadır. Eğitimin öğrencilere gelecek beklentileri konusunda güç verdiği söylenebilir.

- Öğrencilerin gelecek beklentileri üzerinde ailenin gelir durumunun etkisi olup olmadığına bakıldığında bir etki edilememiştir. Roberts ve Bengston, (1993)'a göre ise ekonomik durumu iyi olan ailelere mensup olan gençlerin başarı güdüsünün daha yüksek olduğu ve sosyal değişim ve gelişime açık olmalarına karşın; ekonomik durumu iyi olmayan ailelere mensup bireylerin gelecek beklentileri açısından daha kaygılı ve kaderci olmaktadır.

Bu çalışmanın kısıtı, verilerin yalnızca belli üniversitelerin öğrencilerinden toplanmış olmasıdır. Ayrıca bulguların farklı turizm fakültelerinde ne derece geçerli olduğunun da gelecekte yapılacak çalışmalarda sınanması uygun olacaktır. Son olarak ileride yapılacak çalışmalarda turizm sektörünün farklı alanlarında (konaklama işletmeleri, seyahat acenteleri, yiyecek-İçecek işletmeleri vb.) söz konusu olan çalışanların geleceğe ilişkin yönelimlerinin incelenmesi tavsiye edilebilir.

KAYNAKÇA

Adler, A. (1994). *İnsan Tabiatını Tanıma*. Çev. Ayda Yörükkan, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları

Aidan Y. S. (2017) Future expectations as a source of resilience among young people leaving care, *The British Journal of Social Work*, 47(4): 1111–1127.

Akbaşı, Sait, Kubilay, Sevda ve Durnalı, Mehmet (2017), Önlisans öğrencilerinin gelecek beklentileri ile akademik motivasyonlarının incelenmesi, *Journal of Human Sciences*, 14(4):4678-4693.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. New York: Freeman, s.13-38

Çakmak Ö.ve Hevedanlı M. (2005). Eğitim ve fen-edebiyat fakülteleri öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Güz, 4: 115-127.

Çokluk, Ö. (2000). *Örgütlerde Tükenmişlik: Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar*. (Edit: Cevat Elma ve Kamile Demir). Ankara: Anı Yayıncılık.

Davras, G. M. ve Bulgan, G. (2012). MYO öğrencilerinin ingilizce hazırlık eğitimine yönelik tutumları, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*,13 (2):227-238.

Deveci E. D., Çalmaz A. ve Açık Y. (2012). Doğu Anadolu’da yeni açılan bir üniversitenin öğrencilerinde kaygı düzeylerinin sağlık, sosyal ve demografik faktörler ile ilişkisi, *Dicle Tıp Dergisi*, 39(2): 189-196.

Ehtiyar, R. V., Ersoy, A., Akgün, A. ve Karapınar E. (2017). Üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik tutum ve olumlu gelecek beklentilerinin psikolojik iyilik halleri üzerindeki etkisi, *Mediterranean Journal of Humanities*, 7(2): 251-262.

Ergün, E., Uslu, A. ve Akay B. (2016). A Study of perceptions of hospitality and tourism students tourism preferences, *The Journal of International Social Research*, 9 (43): 2573- 2579.

Güleri, M. (1999), İşçi ve üniversiteli gençliğin gelecek beklentileri ile kötümserlik iyimserlik düzeyleri (III. Sosyal Psikiyatri Sempozyumunda sunulan bildiri), *Ankara Üniversitesi Kriz Dergisi*, Ankara, s.88-113.

Güleri, M. (1998). Üniversiteli ve işçi gençliğin gelecek beklentileri ve kötümserlik-iyimserlik düzeyleri. *Kriz Dergisi*, 6(1):55-66.

İmamoğlu E. O. ve Güler-Edwards A. (2007). Geleceğe ilişkin yönelimlerde benlik tipine bağlı farklılıklar. *Türk Psikoloji Dergisi* 22(60):115-132.

Kaya, M. ve Varol, K. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Beklentisinin Yapısal Eşitlik Modeli ve Chaid Analizi ile Belirlenmesi: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama, *(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)*, İşletme Ana Bilim Dalı, Sayısal Yöntemler Bilim Dalı Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Koçak, O. ve Çepni, S. (2017) Üniversite öğrencilerinin çalışma hayatına dair beklentilerinin değerlendirilmesi: Yalova üniversitesi öğrencileri örneği, *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 6(1): 241- 265.

Öner, N. (1997) *Psikolojik Testler*, İstanbul:Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Özçakmak, H. ve Köroğlu, M. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik beklentileri, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4):49-58.

Robert E., L. ve Bengston W. L. (1993). Relationships with parents, self-esteem and psychological well-being in young adulthood. *Social Psychology Quarterly*, 56(4): 263-275.

Şimşek, H. (2012), Güneydoğu Anadolu bölgesindeki lise öğrencilerinin gelecek beklentileri ve gelecek beklentilerini etkileyen faktörler, AKU, *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi- Journal of Theoretical Educational Science*, 5(1): 90-109.

Şanlı, T. ve Saraçlı, S., (2015) Üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri üzerinde etkili olan faktörlerin analizi (analysis of the factors effecting the university students' future expectations), *KAÜ İİBF Dergisi*, 6(11): 25-37.

Tekin, İ. Ç. ve Akgemci, T. (2018) Çağrı merkezi hizmetleri bölümü öğrencilerinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma: Selçuk Üniversitesi örneği, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 11: 151-164.

Tolan, B. (1990). Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru, B. Dikeçligil ve A. Çiğdem (Editörler), *Kültürel Değerler ve Sosyal Değişme*, ss.493-507, *Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları*, Ankara.

Tolan, B. Y. (1990). Günümüz Gençliğinin Gelecekte Beklentileri, (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*), Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Tuncer, M. (2011). Yükseköğretim gençliğinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma, *International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(2): 933-946.

Tümerdem, R. (2007). Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi kimya son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (20): 32-45.

Üzüm B. ve Uçkun S. (2015) Büro yönetimi ve yönetici asistanlığı öğrencilerinin demografik özellikleri ile kariyer geleceği beklentilerinin ölçülmesi: Kocaeli MYO örneği, *Elektronik Mesleki Gelişim*, 3(1): 71-80.

Yavuzer, H., Demir, İ., Meşeci, F. ve Sertelin Ç. (2005). Günümüz gençliğinin gelecek beklentileri, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2: 93-103.

Türk Dil Kurumu, 2018.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.590b9967774711.49089025 (Erişim Tarihi 05.05.2017).